

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศึกษานิเทศก์นับว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในฐานะเป็นผู้พัฒนาครูให้มีคุณภาพและส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาที่ดีกว่าเดิมเหมาะสมกับความต้องการของสังคมในอนาคต กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของกรรณิเทศการศึกษา จึงได้จัดให้มีหน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นในหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

กรมพลศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาค้นพลศึกษาซึ่งจัดให้มีแผนกศึกษานิเทศก์ขึ้นในกองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 ทำหน้าที่นี้เทศก์และประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ของกรมอื่น ๆ โดยจัดดำเนินการให้กรรณิเทศยอมรับในสายวิชาพลศึกษา สุขศึกษา นันทนาการ การลูกเสือและยุวกาชาด และกิจกรรมกีฬาและเยาวชน ซึ่งได้ดำเนินการตลอดมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2519 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบยกฐานะแผนกศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาเป็นหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ขึ้นกับกองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ ระเบียบนี้ได้มีการประชุมประสานแผนการทำงานของศึกษานิเทศก์ของกรมต่าง ๆ และมีการวางกฎเกณฑ์ทั้งศึกษานิเทศก์ของกรมพลศึกษาขึ้นใหม่ในส่วนกลาง เขตการศึกษา และจังหวัด ต่อมาปี พ.ศ. 2521 กรมพลศึกษาได้ยกฐานะหน่วยศึกษานิเทศก์ให้ขึ้นตรงต่อกรมพลศึกษาเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2521 ซึ่งถือว่าเป็นวันที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา มีอิสระในการทำงาน การบริหารงานเป็นของตนเอง มีแผนงาน โครงการปฏิบัติงานขึ้นตรงต่ออธิบดีกรมพลศึกษาโดยตรง (กรมพลศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ 2527 ก : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ในปัจจุบัน กรมพลศึกษาได้กำหนดหน้าที่และบทบาทของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาไว้ดังนี้ (กรมพลศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ ข : 5)

1. นิเทศติดตามผลการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ ยุวกาชาด และนันทนาการ ทุกระดับของกระทรวงศึกษาธิการ

เห็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ เยี่ยมเยียน สังเกตการสอนของครูตลอดจนติดตามผล
 ภาวไรท์หลักสูตร

2. ศึกษาคนคว่ำ วิจัย ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ลูกเสือ
 ยุวกาชาด นันทนาการ หุกระคัมของกระทรวงศึกษาธิการ

โดยการประเมินผลการไรท์หลักสูตร พร้อมทั้งเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข วิจัย
 และวางแผนพัฒนา เพื่อให้หลักสูตรทันสมัยอยู่เสมอ

3. ประชุม อบรม สัมมนา วางแผน ประสานงาน ติดตามและประเมินผล
 ประชุมอบรม สัมมนาครู-อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษาทางค่านวิชาการศึกษา
 และเทคนิคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากร รวมทั้งติดตามและประเมินผล

ประสานงานและร่วมดำเนินการกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเร่งรัด
 และพัฒนาการทางค่านวิชาการศึกษา

4. ส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเยาวชน ที่กรมพลศึกษารับผิดชอบ
 เสนอแนะปรับปรุงมาตรฐานกีฬา จัดกิจกรรมเยาวชน เพื่อให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่าง
 ให้เป็นประโยชน์ โดยใช้กีฬาและกิจกรรมเยาวชนเป็นสื่อ ช่วยเหลือและสนับสนุนการกีฬา
 ตามนโยบายของรัฐบาล เช่น กีฬาแห่งชาติ กีฬาหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบงานอย่างกว้าง
 ขวาง และในอนาคคปริมาณงานมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นไปอีก จำเป็นต้องใช้ศึกษานิเทศก์เป็นจำ
 นวนมากเพื่อให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหน่วย
 ศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ในหมวดที่สาม คุณสมบัติและอัตรากำลัง ในแผนการพัฒนาแห่ง
 ชาติระยะที่ 4 (2520-2524) จะมีศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติตามแผนคือ ส่วนกลาง 91 อัตรา
 เขตการศึกษา 204 อัตรา จังหวัด 1,218 อัตรา รวมทั้งสิ้น 1,513 อัตรา แต่ในแผน
 พัฒนาระยะที่ 4 ใช้อัตราเพียง 214 อัตรา จนต่อมาในแผนพัฒนาระยะที่ 5 เริ่มต้นปี 2525-
 2526 ได้รับอัตราเพิ่ม 70 อัตรา รวมปัจจุบันนี้มีศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา จำนวน 284
 อัตรา ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ (กรมพลศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ ก : ไม่ปรากฏ
 เลขหน้า) จากการสำรวจปัญหา อุปสรรค ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา พบว่ามี
 ปัญหาหลาย ๆ ด้าน คือ ขาดงบประมาณ ขาดอัตรากำลังคนโดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค ขาด
 วัสดุอุปกรณ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน มีปัญหาในค่านขวัญกำลังใจ ปัญหา

สวัสดิภาพและสวัสดิการ และปัญหาการจกระบบภายในหน่วยศึกษานิเทศก์ (กรมพลศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ 2527 ก : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และจากการสรุปปัญหาในการประชุม สัมมนาศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ทั่วประเทศครั้งที่ 6 ที่เมืองพัตยา จังหวัดชลบุรี พบว่า มีปัญหาในด้านการประสานงานภายในหน่วยงาน ศึกษานิเทศก์จังหวัดที่มีงานสัมพันธ์ศึกษาธิการ จังหวัดไม่ยอมรับความสามารถและไม่เชื่อถือผลงานของศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์จังหวัด เป็นข้าราชการส่วนกลางที่กรมส่งไปประจำจังหวัดในลักษณะฝากงาน ไม่ได้เป็นหัวหน้าส่วนราชการ ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นเป็นเพียงระดับเจ้าหน้าที่และไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร (กรมพลศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ 2527 ค : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากการที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา มีขอบข่ายงาน ในความรับผิดชอบกว้างขวางมาก นอกจากนั้นยังมีปัจจัยหลายอย่างไม่เอื้ออำนวยให้การปฏิบัติ งานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบกับอัตรากำลังคนมีจำนวนไม่เพียงพอและยังมีปัญหา อุปสรรคด้านอื่น ๆ ดังที่กล่าวมา แล้ว ดังนั้นการที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้นั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ถ้าคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงาน 4 ประการ คือ คน เงินหรือทุนทรัพย์ วัสดุ และการจัดการ อาจกล่าวได้ว่า คนเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่สุดในการดำเนินงาน ดังที่ทฤษฎี สาร (2519 : 5) กล่าวว่า "ในวงการบริหาร วงการธุรกิจ วงการราชการทั่วไปและวงการศึกษา การบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจของ การบริหาร เพราะความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคน "

ทรัพยากรบุคคลนั้น กำลังขวัญ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นส่วนประ กอบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของงาน เพราะเมื่อบุคคลมีความพึงพอใจในการปฏิบัติ งานแล้ว เขาจะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มกำลังความสามารถ ด้วยความกระตือรือร้นและ ซื่อสัตย์เต็มที่ที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วง ขวัญในการทำงานเขาก็จะดีไปด้วย และในทาง ตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานไม่มีความพึงพอใจในการทำงานหรือมีความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำ ประสิทธิภาพของงานก็จะอยู่ในระดับต่ำไปด้วย ศึกษานิเทศก์พลศึกษาที่เช่นเดียวกัน ถ้ามี ความพึงพอใจในการทำงานก็จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ อย่างเต็มความสามารถ ไม่ท้อถอย ซึ่งจะส่งผลให้วงการพลศึกษาเจริญรุดหน้าไป อย่างมีผลสัมฤทธิ์ ในทางตรงกันข้ามแม้จะได้ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถสูง ถ้า

ขาดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหรือมีความพึงพอใจในระดับต่ำแล้ว ความรู้ความสามารถที่มีอยู่นั้นก็ไร้ความหมาย ผลเสียก็จะเกิดขึ้นแก่หน่วยงาน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ได้จัดตั้งขึ้นและมีการดำเนินงานมาเป็นเวลานาน ผู้วิจัยเห็นว่าควรได้มีการศึกษาถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและวางแผนพัฒนางานนิเทศพลศึกษาของกรมพลศึกษาในอนาคตต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ระหว่างศึกษานิเทศก์ประจำส่วนกลาง ศึกษานิเทศก์ประจำเขตการศึกษา และศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ผู้วิจัยเชื่อว่าศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับที่สามารถจะวัดได้
2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ระหว่างศึกษานิเทศก์ประจำส่วนกลาง ศึกษานิเทศก์ประจำเขตการศึกษา และศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ 9 ด้านเท่านั้น ได้แก่ นโยบายและการบริหาร สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เงินเดือนและผลประโยชน์ เกื้อกูล ลักษณะงาน ความมั่นคงและความก้าวหน้าของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบและปริมาณงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสำเร็จของงาน
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ที่ประจำอยู่ใน

ส่วนกลาง เขตการศึกษา และจังหวัด ที่เป็นผู้นับปฏิบัติงานเกี่ยวกับกรณีเทศกการศึกษาเท่านั้น โดยไม่รวมถึงศึกษานิเทศก์ที่ไปช่วยราชการในตำแหน่งงานหรือส่วนราชการอื่น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ เป็นสิ่งที่สามารถวัดได้โดยการให้แบบสอบถาม
2. ข้อมูลที่ได้รับจากการทบทวนแบบสอบถาม เป็นข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและมีความเชื่อถือได้

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความแตกต่างในด้าน เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา อายุราชการ ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางครอบครัว ซึ่งอาจจะมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาอาจมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ไ้จากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการจัดบริหารหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา จะนำไปปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกรัก ชชม สุขใจ เติมใจ ยินดี หรือทัศนคติที่ดีของศึกษานิเทศก์ที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์ของกรมพลศึกษา ซึ่งเป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานประจำด้านกรณีเทศการศึกษาอยู่ในหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา